

PROGRAM JAVNOG POZIVA

ili

PRILOG UZ JAVNI POZIV

za izradu idejnog rješenja skulpture “Spomenik betinskim kalafatima” na Trgu na moru u Betini

1. UVOD

Mala drvena brodogradnja u Betini se počela razvijati sredinom 18. stoljeća i traje u kontinuitetu do današnjih dana. Znanje o konstruiranju i izradi drvenog broda donijeli su brodograditelji obitelji Filipi iz Korčule, a u zanatu im se ubrzo pridružila obitelj Uroda. Prvi škverovi nalazili su se na istočnoj obali mjesta, blizu današnjeg Trga na moru. Usporedno s rastom površine posjeda stanovnika otoka Murtera rasla je potreba za izradom novih brodova. Prvi betinski brodograditelji razvili su izvrstan kadar majstora za izgradnju svih vrsta brodova srednje i male veličine. Betinske radionice imale su velik broj brodograditelja, u odnosu na broj stanovnika naselja. Drvenim brodovima opskrbljivali su čitavo područje od Zadra do Šibenika. Škverovi su se sredinom 19. stoljeća proširili i na sjeverozapadni dio naselja. Dvadesetih godina 20. stoljeća zbirna površina brodogradilišta u Betini nadmašivala je površinu svi ostalih škverova sjeverne Dalmacije zajedno.

Znanje o konstruiranju i izradi drvenog broda bilo je najveće bogatstvo obitelji Filipi i Uroda i strogo se čuvalo. *Kalafat proto* ili samo *proto* je glavni majstor brodograditelj u obitelji. On zna izraditi *bušku* i iz nje na *daščicu* i *šest* prenijeti mjere koje iskazuju linije broda. *Proto* osobnim prosuđivanjem procjenjuje koji od njegovih nasljednika ili djelatnika može i zaslužuje naslijediti njegovo znanje. Nije bilo pravilo da se znanje prenosi s oca na najstarijeg sina. Samo najbistriji, najspretniji i najvrjedniji imali su čast naučiti kako se dizajnira brod. Članovi brodograditeljskih obitelji Filipi i Uroda unaprijed smišljenim ženidbama i udajama čuvali su znanja unutar dviju obitelji sve do 20. stoljeća.

Betina je danas jedno od rijetkih preostalih žarišta male drvene brodogradnje. Spomenik betinskim kalafatima treba biti djelo koje odaje počastim onima kojih više nema, danas aktivnima i onima koji će tek učiti zanat.

2. OPIS TRGA NA MORU I SMJEŠTAJA SKULPTURE

Trg na moru nalazi se uz more na dodiru stare jezgre s novijom izgradnjom, omeđen je raznim ugostiteljskim sadržajima. Trg se nalazi između Muzeja betinske drvene brodogradnje u staroj jezgri i obalnog pojasa u kojem se nalaze tradicijski drveni brodovi.

„Spomenik betinskim kalafatima“ ima mjesto u sjeveroistočnom dijelu Trga. Skulptura treba biti pozicionirana na način da je pozadinom okrenuta „muzeju na otvorenom“, odnosno brodovima u rivi, zbog mogućnosti fotografiranja sa skulpturom i brodovima u pozadini.

Od spomenika prema Muzeju betinske drvene brodogradnje vodi „Staza slavnih brodograditelja“, u kojoj su u pločama od mjedi ugravirana njihova imena.

Novouređeni trg predstavlja „muzej izvan zidova“, odnosno niz elemenata vezanih uz baštinu koji zaokružuju imidž Betine kao centra male drvene brodogradnje.